

ระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้ป่วยโรคถุงпуст

นายบุญเอก จันศิริมงคล

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาอายุรศาสตร์ ภาควิชาอายุรศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-486-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROLACTIN LEVEL IN PATIENTS WITH SYSTEMIC LUPUS ERYTHEMATOSUS

Mister Boonek Junsirimongkol

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

For the Degree of Master of Science in Medicine

Department of Medicine

Graduate School

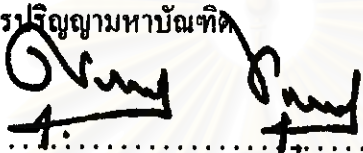
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

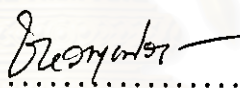
ISBN 974-638-486-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้ป่วยโรคถุงน้ำ
โดย : นายบุญเอก จันศิริมงคล
ภาควิชา : อายุรศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์นายแพทย์อุทิศ คีตมโชค
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์นายแพทย์สมพงษ์ สุวรรณวลัยกร
รองศาสตราจารย์นายแพทย์นิมิต เดชไกรชนะ

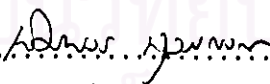
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

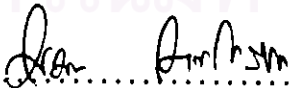

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์นายแพทย์อุทิศ คีตมโชค)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์นายแพทย์สมพงษ์ สุวรรณวลัยกร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์นิมิต เดชไกรชนะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์มนต์ชัย ชาติประเสริฐ)

บุญเอก จันศิริมงคล : ระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้ป่วยโรคภูษ (Prolactin Level in Patients with Systemic Lupus Erythematosus) อ.ที่ปรึกษา: ศ.นพ.อุทิศ ศิสมโชค, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.นพ.สมพงษ์ สุวรรณวลัยกร, รศ.นพ.นิมิต เดชไกรชนะ, 72 หน้า, ISBN 974-638-486-4

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้หญิงไทยที่ป่วยเป็นโรคภูษและผู้หญิงไทยปกติ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้หญิงไทยที่ป่วยเป็นโรคภูษกับระดับการกำเริบของโรค และกลุ่มอาการทางคลินิกต่างๆ

วิธีดำเนินการ เจาะเลือดผู้ป่วยโรคภูษเพศหญิงและคนปกติ ที่มีตัวแปรอายุและประจำเดือนใกล้เคียงกัน ในช่วงไม่เกิน 4 วันแรกของการมีประจำเดือน มาตรวจหาระดับฮอร์โมนโปรแลคตินโดยวิธี Fluorimmunoassay (FIA) ผู้ป่วยโรคภูษจะได้รับการตรวจประเมินลักษณะทางคลินิกและระดับการกำเริบของโรคในช่วงที่เจาะเลือด

ผลการศึกษา ได้กลุ่มโรคภูษและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 42 คน ซึ่งสามารถนำมาจับคู่กันได้ทั้งหมด 39 คู่ ค่าเฉลี่ยของระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในกลุ่มโรคภูษเท่ากับ 372.2 ± 256.3 mIU/L และกลุ่มควบคุมเท่ากับ 351.3 ± 225.8 mIU/L ซึ่งไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) ส่วนในกลุ่มโรคภูษเองมี the Systemic Lupus Erythematosus Activity Measure (SLAM) score เฉลี่ย 4.36 ± 3.89 คะแนน พบผู้ป่วยที่มีอาการของระบบเยื่อและผิวหนังร้อยละ 16.7 มีอาการของข้ออักเสบร้อยละ 38.1 มีอาการไตอักเสบร้อยละ 33.3 และมีอาการภูษของระบบประสาทร้อยละ 7.1 ในการศึกษาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง SLAM score หรือตัวแปรทางคลินิกกับระดับฮอร์โมนโปรแลคติน ระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในแต่ละกลุ่มผู้ป่วยที่มีและไม่มีอาการทางคลินิกต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ลักษณะทางคลินิกของกลุ่มผู้ป่วยที่มีระดับฮอร์โมนโปรแลคตินสูง (hyperprolactinemia) และระดับปกติ (normoprolactinemia) ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

สรุป ระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้ป่วยสตรีโรคภูษไม่ต่างจากระดับฮอร์โมนในสตรีปกติที่ศึกษาและมีแนวโน้มว่าระดับฮอร์โมนโปรแลคตินในผู้ป่วยสตรีโรคภูษไม่สัมพันธ์ระดับการกำเริบของโรคและลักษณะทางคลินิกแบบต่างๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา อายุรศาสตร์
สาขาวิชา อายุรศาสตร์/โรคข้อและรูมาติสซั่ม
ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
Don Amkarn

3970904530: MAJOR MEDICINE (RHEUMATOLOGY)

KEY WORD: Systemic lupus erythematosus, Prolactin

BOONEK JUNSIRIMONGKOL: PROLACTIN LEVEL IN PATIENTS WITH SYSTEMIC LUPUS ERYTHEMATOSUS. THESIS ADVISOR: PROF. UTIS DEESOMCHOK, M.D., THESIS CO-ADVISER : SOMPONGSE SUWANWALAIKORN M.D., ASSOC. PROF. NIMIT TAECHAKRAICHANA, MD. 72 pp. ISBN 974-638-486-4

Objectives To determine the serum prolactin level in female patients with Systemic Lupus Erythematosus (SLE) compared to normal controls and to study the correlation of serum prolactin level with clinical activity and clinical syndromes or parameters of SLE.

Method The fasting sera collected within the first four days of menstruation from SLE subjects and controls that matched for age and menstrual pattern were analysed for prolactin by fluoroimmunoassay (FIA) technique. Disease activity and clinical syndromes of SLE subjects were evaluated by using the Systemic Lupus Activity Measure (SLAM) and other clinical parameters.

Results Of all 42 subjects obtained in each group, 39 pairs were matched. The mean prolactin level in SLE subjects was 372.2 ± 256.3 mIU/L and the controls was 351.3 ± 225.8 mIU/L which was not significantly different ($p=0.700$ by paired t-test). The mean SLAM score was 4.36 ± 3.89 in SLE subjects. Mucocutaneous involvement was found in 16.7%, arthritis 38.1%, renal involvement 33.3% and neuropsychiatric lupus 7.1%. No statistically significant correlations of serum prolactin level with either SLAM score or each clinical syndrome was detected. Mean prolactin level of the patients who had any clinical syndrome was not significantly different from that of the patients who had not. Clinical parameters in hyperprolactinemic patients were not different from normoprolactinemic group ($p>0.05$).

Conclusion The prolactin level in Thai female patients with SLE was not different from the controls. No correlation between prolactin level and disease activity or clinical parameters was found.

ภาควิชา อานุศาสตร

สาขาวิชา อานุศาสตร/โรคขอและรูมาติสซั่ม

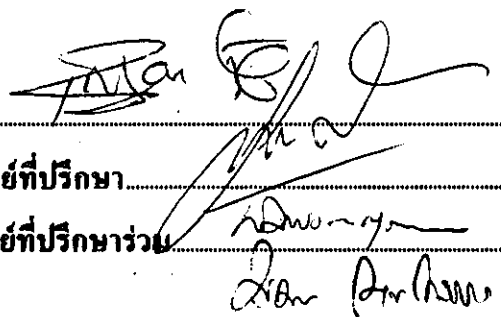
ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถและความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณทุกท่านที่มีรายชื่อดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์นายแพทย์อุทิศ คีสมโชค อาจารย์นายแพทย์สมพงษ์ สุวรรณวลัยกร และรองศาสตราจารย์นายแพทย์นิมิต เตชไกรชนะ อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ศาสตราจารย์นายแพทย์ชัยเวช นุชประยูร หัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ ที่กรุณาวิจารณ์และให้คำแนะนำในการทำวิจัย

ศาสตราจารย์นายแพทย์กัมมันต์ พันธุมจินดา ที่ให้คำแนะนำในการทำ proposal และแนวคิดทาง research methodology

คุณสมัช สิทธิพัฒน์ไพบุลย์ คุณโสภิตศจี ปสาทรรัตน์ คุณปราณี นำชัยศรีคำ และคุณสุมลจันทร์งาม ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านห้องปฏิบัติการ

คุณทิวา ครัวมณี ที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นแฟ้มประวัติผู้ป่วย

เจ้าหน้าที่ ภปร.3 ที่ช่วยในการเก็บตัวอย่าง

ผู้ป่วย SLE และกลุ่มควบคุมทุกท่าน ที่เข้าสู่การศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญแผนภาพ.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	4
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	10
4. ผลการศึกษา	21
5. อภิปรายผลการศึกษา	51
6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	58
รายการอ้างอิง	60
ภาคผนวก 1	67
ภาคผนวก 2	68
ภาคผนวก 3	69
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	72

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงข้อมูลพื้นฐานในกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุมที่จับคู่กัน	22
2. แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุมที่นำมาจับคู่กัน	23-24
3. แสดงผลระดับ prolactin ในกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มควบคุม.....	25
4. แสดงสัดส่วนระหว่างกลุ่ม SLE และกลุ่มควบคุมที่มีระดับ prolactin สูงและปกติ.....	28
5. แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม SLE ทั้งหมด	29
6. แสดงข้อมูลทางคลินิกของผู้ป่วย SLE ทั้งหมดในขณะศึกษา	30
7. แสดงข้อมูล ตัวแปรที่ ผู้ป่วย SLE มีหรือไม่มีในขณะศึกษา	30
8. แสดงโรคที่พบร่วมกันในผู้ป่วย SLE	31
9. แสดงรายละเอียดของยาที่ใช้ในกลุ่ม SLE นอกเหนือจาก Prednisolone.....	31
10. แสดงแบบของ ANA ที่เคยตรวจพบ	32
11. แสดง titer ของ ANA ที่เคยตรวจพบ	32
12. ค่าระดับ prolactin ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีและไม่มีตัวแปรทางด้านคลินิกต่างๆ	44
13. ค่าระดับ prolactin ในกลุ่มผู้ป่วยที่มีและไม่มีลักษณะทางห้องปฏิบัติการต่างๆ	44
14. แสดงตัวแปรที่ต่างกันในผู้ที่มีระดับ prolactin สูงเทียบกับกลุ่มที่มีค่าปกติ.....	45
15. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin กับการปรากฏตัวแปร.....	46-50

สารบัญแผนภาพ

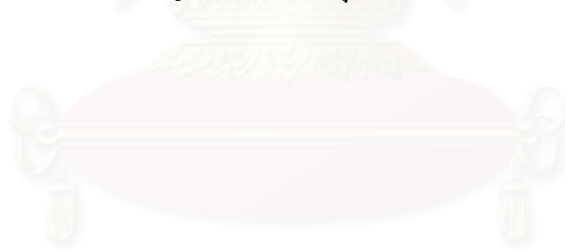
แผนภาพที่	หน้า
1. แสดงขั้นตอนการตรวจระดับฮอร์โมนด้วยวิธี FIA	17
2. แสดงขั้นตอนการตรวจระดับฮอร์โมน Prolactin	18

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE	26
2. แสดงการระดับ prolactin ในกลุ่มควบคุม	27
3. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ SLAM score	33
4. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับอายุ	34
5. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ BMI	35
6. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับระยะเวลาที่เป็นโรค	36
7. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ Prednisolone ต่อวัน	37
8. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ Hct	38
9. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ WBC	39
10. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ lymphocyte count	40
11. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ platelet count	41
12. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ ESR	42
13. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ prolactin ในกลุ่ม SLE กับ ANA titer ที่เคยพบ	43

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ng/mL	nanogram per millilitre
mIU/L	milli-international unit per litre
SLE	Systemic lupus erythematosus
PRL	prolactin
hPRL	human prolactin
Eu	europium
FIA	Fluoroimmunoassay
BMI	Body mass index
Hct	Hematocrit
WBC	White blood cell count
Plt	Platelet count
ESR	Erythrocyte sedimentation rate
ANA	Antinuclear antibody
N.S.	Not significant
SD	Standard deviation

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย